

КОСАРЕВ Борис Васильович (23. 07(04. 08). 1897, Харків — 24. 03. 1994, там само) — художник театру, графік, живописець, фотограф, педагог. Батько [Н. Косаревої](#). Державні нагороди СРСР. Член Об'єдн. сучас. митців України (1927), СХУ (1939). Закін. Харків. художнє училище (1918; викл. [О. Кокель](#), [О. Любимов](#), [М. Пестриков](#)). Співзасн. кубофутурист. угруповання «Союз семи» (1917), яке видало ілюстров. зб. «Семь плюс три» (Х., 1918). Брав участь в оформленні харків. кабаре «Дім актора» (із [В. Бобрицьким](#), [Г. Цапком](#)). Разом із В. Бобрицьким працював над оформленням вистав Б. Глаголіна: «Чудо св. Антонія», «Сестра Беатриса» М. Метерлінка, «Обмін» П. Клоделя, «Ганнеле» Г. Гауптмана, «Пан» Ш. ван Лерберга. 1920–21 — співроб. «Вікон УКРРОСТА». 1928–29 брав участь у зйомках фільму «Земля» О. Довженка як асист. кінооператора Д. Демуцького. Створив фотосерії «Робочі моменти зйомки "Землі"» та «Сорочинський ярмарок» (обидві — 1929). Працював художником у театрах Харкова, Одеси, Львова. 1923–45 — гол. художник Харків. дит. театру, де здійснив постановки вистав: «Бум і Юла» М. Шкляра (1923), «Медвідь і Паша» О. Скриба, «Хубеане» Р. Победіньського (обидві — 1924, конструктивіст. рішення, ескізи в техніці колажу), «Аул Гідже» М. Шестакова (1930), «Івасик-Телесик» Є. Фоміної та А. Шиїна (1938), «Бременські музиканти» за казкою братів Грім (1941), «Снігова королева» Є. Шварца (1945). У Харків. худож.-пром. інституті: 1931–35, 1950–63 — проф. на театр.-декор. відділенні, 1963–89 — каф. інтер'єру та обладнання; 1948–49 — у Львів. інституті приклад. та декор. мистецтва: завідувач кафедри декор. живопису, декан факультетів обробки дерева, худож. кераміки й декор. скульптури, в. о. декана факультету декор. живопису, худож. графіки й

худож. текстилю. Оформив вистави для Харків. Червонозавод. театру — «Шторм» В. Білля-Білоцерковського (1926), «Марко в пеклі» І. Кочерги, «За двома зайцями» М. Старицького (обидві — 1928), «Комсомольці» Л. Первомайського (1930); Харків. укр. драм. театру — «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого (1934), «Ярослав Мудрий» І. Кочерги (1946, співавт.; Сталін. премія, 1947); Харків. ТЮГу — «Скупий» Ж.-Б. Мольєра (1937), «Російські люди» К. Симонова (1940). Учасник міських (від 1914), всеукр. (від 1927), всесоюз. (від 1930) мистецьких виставок. Персон. — у Харкові (1967), посмертні — у Харкові (1999), Києві (2001, 2012), Нью-Йорку (2011). Для творчості К. характерні кубофутурист. стилістика («Двадцять п'яте липня», «Будуйте народні будинки», «М. Євреїнов»; усі — 1918; «Жнива», 1919; «Три села, два селища», 1921; серії на тему Ейфелевої вежі, 1922), аплікативні прийоми в конструктивіст. колажах для оновлення худож. палітри, локал. колориту («Білизна на вітрі», «Холодна весна», «Трава», «Натюрморт із м'ячем»; усі — 1921), вихід у безпредметність, засвоєння супрематизму (серія «Супрематичні натюрморти»), насичені експресією пейзажі у техніках акварелі, темпер, пастелі («Кримська вуличка», «Гурзуф», обидва — 1950; «Тополі», 1960; «Море», «Пірс», обидва — 1966; «Седнів», 1984; «Миргород», 1985). Серед учнів — [Ю. Александрчкін](#), [Л. Братченко](#), [З. Винник](#), [В. Геращенко](#), [Г. Корінь](#), [В. Кравець](#), [М. Кужелєв](#), [В. Лозовий](#), [Т. Медвідь](#), [Н. Мироненко](#), [Г. Нестеровська](#), [В. Норазян](#), [П. Осначук](#), [Л. Писаренко](#), [Н. Руденко-Краєвська](#), [В. Сидоренко](#), [Ю. Старостенко](#), [Т. Шевченко](#), [Т. Шигимага](#). Окремі роботи зберігаються у Харків. ХМ, МТМК (Київ), Рос. центр. театр. музеї (Москва).

Рекомендована література

1. Чернова М. Борис Васильович Косарев: Нарис життя і творчості. К., 1969;
2. Красильникова О. Борис Васильевич Косарев вспоминает // Художники театра и кино. Москва, 1984. Вып. 6;
3. Борис Косарев: Каталог. Х., 1998;
4. Останній з могікан футуризму: Художник Борис Косарев на тлі епохи // Березіль. 2005. № 5;
5. Павлова Т. Хроніки «Землі» // KINO-КОЛО. 2007. № 36;
6. Павлова Т., Чечик В. Борис Косарев. 1920-ті роки. Від малярства до теа-кіно-фото. К., 2009;
7. Павлова Т. Stillleven у студіях Бориса Косарева: Імператив жанру // Художня культура. Актуал. проблеми. К., 2010. Вип. 7;

8. «Земля» в кадрі Бориса Косарева. К., 2011;
9. Борис Косарев. Харківський модернізм 1915–1931:

Каталог. К., 2011.

Т. В. Павлова

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Косарев Борис Васильович / Т. В. Павлова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-5478>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).